

แนวทางในการแก้ปัญหาเมื่อ มีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา

การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา เป็นไปได้ทั้งการที่เจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา ละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่น หรือเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา นำสิทธิไปใช้โดยไม่ถูกต้องเป็นเหตุให้ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ทั้งสองกรณีนี้ ให้ถือเป็นเหตุสามัญที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาระหว่างการดำเนินธุรกิจ เนื่องจากโทษแห่งการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเป็นโทษที่วางไว้ค่อนข้างจะสูง และเป็นคดีที่ผู้ละเมิดอาจถูกฟ้องเป็นคดีอาญาได้ทั้งสิ้น การแก้ปัญหาจึงควรกระทำโดยผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ซึ่งได้แก่ ที่ปรึกษากฎหมายด้านทรัพย์สินทางปัญญา หรือทนายความด้านทรัพย์สินทางปัญญา ในเบื้องต้นคู่กรณีอาจปรึกษาหารือผู้รู้ก่อน เพื่อทราบแนวทาง ในการเจรจาต่อรองและวางแผนดำเนินงาน แต่เมื่อได้ปรึกษาหารือที่ปรึกษากฎหมายหรือทนายความอย่างเป็นทางการแล้ว จำเป็นที่จะต้องให้ข้อเท็จจริงทั้งหมดทั้งปวงที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดนั้นๆ เพราะที่ปรึกษากฎหมายและทนายความจะต้องเป็นผู้ที่รู้ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเพื่อใช้ในการแก้ปัญหามากที่สุด และต้องมากกว่าผู้ที่ตนเองให้คำปรึกษา การปกปิดข้อเท็จจริงบางประการอาจนำไปสู่ข้อเสียเปรียบและอาจทำให้การแก้ปัญหาล้มเหลวลง

การแก้ปัญหาเมื่อมีการละเมิดสิทธิผู้อื่น

กรณีของการละเมิดสิทธิของผู้อื่นนั้น เป็นไปได้ทั้งโดยมีเจตนาและโดยไม่มีเจตนา การละเมิดโดยมีเจตนา คือ การรู้สิทธิของเจ้าของที่อยู่แล้ว แต่ตั้งใจที่จะใช้สิทธิก้าวล้ำลงไป ในสิทธิของเจ้าของโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือหากเป็นกรณีเป็นคู่สัญญาแล้วไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ระบุไว้ในสัญญา ก็อาจเป็น การละเมิดสิทธิของเจ้าของได้ เช่น รู้ยู่่าเจ้าของ เครื่องหมายการค้าซึ่งได้รับความคุ้มครองสิทธิให้ใช้เครื่องหมายการค้า นั้นกับสินค้าส่วน ไฟฟ้าเพียงอย่างเดียว แต่นำเครื่องหมายการค้าของเขาไปลงขายว่าใช้กับไขควงที่ตนเองผลิต ขึ้น แล้วนำออกขายโดยลงผู้บริโภคว่าเป็นสินค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้า นั้น กรณีนี้ แม้ว่าเจ้าของจะไม่ได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้า นั้นกับไขควง แต่พฤติกรรมการละเมิด

นับเป็นกรณีของการลงขายสินค้าที่มีโทษทางอาญา

ในกรณีที่ได้มีเจตนา ขอยกตัวอย่าง เช่น อาจเป็นกรณีที่มีทีมงานวิชาการวิเคราะห์ สิทธิบัตร ของคู่แข่งแล้วคิดว่าสิทธิของคู่แข่งไม่ครอบคลุมมาถึงสิ่งประดิษฐ์ที่กำลังผลิตจำหน่าย อยู่ แต่ข้อวิเคราะห์ของทีมงานวิชาการผิดพลาดทำให้สินค้าที่ผลิตไปละเมิดสิทธิบัตรของ คู่แข่งเป็นต้น หรือในบางกรณีตนเองมีสินค้า ที่ละเมิดลิขสิทธิ์อยู่ในครอบครอง โดยได้มา จากการว่าจ้างบุคคลภายนอกให้ออกแบบสินค้าให้แก่ตนโดยสุจริต แต่ผู้ออกแบบกลับนำงาน สร้างสรรค์อันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นมานำลงไว้ในตลาดของสินค้าตน ในกรณีหลังนี้หากมีหลัก ฐานพิสูจน์ได้เช่นนั้นจริง อาจพ้นผิดในทั้งทางแพ่งและอาญาด้วย

ในกรณีที่มีเจตนากระทำความผิด มีโอกาสที่ผู้ละเมิดจะถูกฟ้องร้องบังคับคดีในทางแพ่ง และแจ้งความร้องทุกข์หรือดำเนินคดีอาญาโดยพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ แต่ ในกรณีที่ได้มีเจตนา อาจมีข้อแก้ตัวว่าขาดเจตนา ทางอาญาทำให้พ้นผิดได้แต่ไม่ได้รับการ ยกเว้น การที่จะต้องรับผิดชอบในทางแพ่ง หากผู้เสียหายพิสูจน์ได้ว่าการละเมิดทำให้เขา ต้องเสียโอกาสทางธุรกิจไปเท่าใด และ หรือหากผู้ละเมิดมาขออนุญาตใช้สิทธิให้ถูกต้อง จะต้องชำระค่าตอบแทนเท่าใดจึงจะเหมาะสม ผู้เสียหายอาจนำวิธีการคำนวณนั้นมากำหนด เป็นค่าเสียหายที่จะเรียกร้องเอาจากศาล

ผู้ละเมิดอาจพบว่าตัวเองถูกเจ้าของที่แท้จริงกำลังดำเนินการทางกฎหมาย กับตนอยู่ โดยอาจได้รับหนังสือเตือนจากเจ้าของ หรือมีการตรวจค้นและแจ้ง ข้อกล่าวหา เมื่อรู้ตัวว่าจะต้องตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาหรือเป็นจำเลยใน คดีแพ่ง ให้รีบติดต่อทนายความผู้มีประสบการณ์เพื่อวิเคราะห์ข้ออ้างข้อเถียง ของตน (หากมี) เช่น มีการละเมิดจริง แต่ไม่ได้มีเจตนาที่จะกระทำไปเพื่อการ ค้า หรือเป็นการละเมิดร่ายย่อยมีจำนวนสินค้าที่ละเมิด ไม่มากนัก หรือมีพฤติ กรรมใดๆ ให้เป็นเหตุในการยกเว้นความผิด จากนั้นให้รีบติดต่อผู้เสียหายขอ เจริญ เพื่อกำหนดแนวทางในการประนีประนอมยอมความ หรือหากมีข้อโต้แย้งที่เหมาะสมถึงขนาดจะต้องต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ ก็ถึงขนาดต้อง จัดเตรียมเงินสดหรือหลักทรัพย์ประกันตัวสู้คดีกันต่อไป

การแก้ปัญหาเมื่อมีผู้ละเมิดสิทธิตน

กฎหมาย สร้างกลไกเพื่ออำนวยความสะดวกในการบังคับใช้สิทธิไว้ให้แก่เจ้าของมากมาย ซึ่งเจ้าของอาจดำเนินการเองในขั้นต้น เมื่อแน่ใจแล้วว่าเกิดการละเมิดขึ้นโดยเจตนา ดังนี้

1. ส่งหนังสือเตือนไปยังผู้ละเมิดในกรณีนี้ผู้ประกอบการต้องใช้ความระมัดระวังพอสมควร ในการส่งหนังสือเตือน เพราะกฎหมายกำหนดเวลารับรอง สิทธิของผู้ประกอบการไว้แตกต่างกัน เช่น ผู้ยื่นคำขอสิทธิบัตรยังไม่สามารถฟ้องคดีได้จนกว่าสิทธิบัตรนั้นจะได้รับการจดทะเบียนแล้ว อย่างไรก็ตาม หลังจากมี การประกาศโฆษณาคำขอสิทธิบัตร กฎหมายอนุญาตให้ส่งจดหมายเตือนผู้ละเมิดได้ และหากได้รับการจดทะเบียนวันที่ผู้ละเมิดรับทราบการเตือนตามจดหมาย ถือเป็นวันเริ่มต้นคำนวณค่าเสียหายจากการกระทำความผิด แต่สำหรับเครื่องหมายการค้าไม่มีการนับเวลาเริ่มต้นคำนวณค่าเสียหายเหมือนสิทธิบัตร เจ้าของเครื่องหมายการค้าจะใช้สิทธิฟ้องร้องบังคับคดีและตั้งสิทธิเมื่อเครื่องหมายการค้าได้รับการจดทะเบียน

ภายใต้หนังสือเตือนควรบอกกล่าวรายละเอียดของสิทธิของผู้ประกอบการและลักษณะของทรัพย์สินทางปัญญาที่ถูกละเมิดว่ามีความคุ้มครองครอบคลุมเช่นใด แล้วบรรยายพฤติกรรมการละเมิดพร้อมคำสั่งให้หยุดการละเมิดภายในระยะเวลาที่กำหนด นอกจากนี้การมีคำสั่งเพิ่มเติมให้ส่งสินค้าที่ละเมิดมาให้ผู้ประกอบการยึดไว้ หรืออาจมีคำสั่งให้ส่งรายละเอียดของช่องทางการจัดจำหน่ายพร้อมผู้ที่เกี่ยวข้อง และหลักฐานทางการเงินที่เกี่ยวกับการจำหน่ายสินค้าที่ละเมิดด้วยวิธีส่ง ให้ส่งไปรษณีย์ลงทะเบียนแบบตอบรับ เพื่อที่ผู้ส่งจะได้รับทราบจากรายงานการส่ง ว่าหนังสือเตือนได้รับไว้แล้วจริงหรือไม่อย่างไร

โดยปกติแล้ว ผลตอบรับที่ดีหลังจากหนังสือเตือนถูกส่งไป คือ การหยุดพฤติกรรมการละเมิดและเก็บสินค้าออกจากตลาด แต่รายละเอียดอื่นๆ เกี่ยวกับช่องทางการจัดจำหน่ายผู้ที่เกี่ยวข้องหรือบัญชีการเงินของผู้ละเมิดมักจะไม่ได้ได้รับความร่วมมือจัดส่งมาให้

2. ยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่ละเมิดไว้ก่อนโดยอำนาจศาล กรณีใช้ได้เมื่อเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญามีสิทธิเหนือทรัพย์สินทางปัญญานั้นแล้ว หรือที่กฎหมายเรียกว่ามีอำนาจฟ้องหากเจ้าของมีหลักฐาน

แจ้งชัดว่ามีสินค้าละเมิดเก็บรักษาอยู่ และหากจะปล่อยให้เวลาเนิ่นนานไปสินค้าละเมิดอาจถูกขนย้ายสูญหายไป หรือผู้ละเมิดเริ่มรู้ตัว และพร้อมจะยกย้ายสินค้านั้น เจ้าของอาจใช้สิทธิทางศาลขอหมายตรวจค้น ยึดและอายัด

ของกลางดังกล่าวมาเป็นหลักฐานในการสืบพยานไว้ล่วงหน้าก่อนฟ้องคดี โดยต้องแสดงพฤติกรรมการมีเหตุฉุกเฉินเช่นนั้นจริง ซึ่งศาลอาจจะอนุญาตโดยให้วางเงินหรือหลักทรัพย์เป็นประกันความเสียหายแก่ผู้ถูกสั่งให้ยึด แต่มาปรากฏในภายหลังว่าไม่ใช่สินค้าละเมิด ในกรณีนี้ เมื่อศาลมีคำสั่งอนุญาต และเข้าไปทำการยึดหรืออายัดสินค้าแล้ว เจ้าของผู้ยื่นคำขอต้องนำคดีที่เกี่ยวข้องกับคำขอนั้นฟ้องต่อศาลภายในกำหนด 15 วัน นับแต่วันที่ศาล มีคำสั่งอนุญาตให้ใช้วิธีการดังกล่าว

3. ยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่ละเมิด ณ จุดนำเข้าส่งออก เป็นกรณีที่เจ้าของผู้เสียหายพบการละเมิด ทรัพย์สินทางปัญญา ณ จุดที่ต้องนำสินค้าผ่านเข้าออกประเทศ โดยขออำนาจของศุลกากรให้ทำการยึดหรืออายัดสินค้านี้ดังกล่าว เพราะถือว่าเป็นสินค้าต้องห้ามมิให้นำเข้าหรือส่งออกนอกประเทศ วิธีการจะคล้ายๆ กับการขออำนาจศาลในข้อที่ผ่านมา แต่เป็นการชี้แจงพฤติกรรมแห่งความผิดและความจำเป็นที่จะต้องใช้วิธีการนี้ต่อ กรมศุลกากร ผู้เสียหาย ผู้ร้องขอต้องรับผิดชอบต่อพนักงานศุลกากรด้วยว่า ในการขอกักสินค้านี้ หากปรากฏในภายหลัง ว่าไม่ใช่สินค้าละเมิดและก่อให้เกิดความเสียหายใดๆ ไม่ว่าแก่ผู้นำเข้า ผู้ส่งออกหรือกรมศุลกากร ผู้ร้องขอจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่าย ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ดังนั้น พนักงานศุลกากรจะใช้อำนาจเพื่อกักและตรวจสอบสินค้า หากพบว่าการละเมิดจริง เจ้าของก็ต้องนำเรื่องแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนและแจ้งแก่พนักงานศุลกากรภายใน 24 ชั่วโมง ซึ่งถ้าผู้เสียหายไม่ดำเนินการในกำหนดพนักงานศุลกากรก็จะดำเนินการตรวจปล่อยสินค้านั้น

ออกไปนอกประเทศ หรือส่งมอบสินค้าแก่ผู้นำเข้าต่อไป

กระบวนการแก้ปัญหาในเบื้องต้นนี้ สามารถนำมาสู่การหยุดพฤติกรรม การละเมิด ในขณะที่นั้น เป็นการประกาศไปสู่ผู้บริโภค ว่าผู้ประกอบการได้ดูแลสิทธิ ของตนไว้อย่างเข้มแข็งเพื่อผู้บริโภค และเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อ ประโยชน์ในการดำเนินการขั้นตอนต่อไป เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย เข้ามามีส่วนร่วมด้วยหากการละเมิดยังไม่สิ้นสุดหรือมีการขยายผลไปสู่เครือข่าย การละเมิดขนาดใหญ่

กรณีศึกษา โรงงานยาสูบแห่งประเทศไทย เจ้าของบุหรี่ของไทยที่จำหน่าย แพร์หลายทั้งภายในและต่างประเทศเคยตกอยู่ในสถานการณ์ทั้งเป็นผู้ถูกละเมิดสิทธิและละเมิดสิทธิของผู้อื่น ทำให้เกิดบทเรียนในการบริหารจัดการ ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในเชิงรุกมาจนถึงปัจจุบัน

โดนเขาละเมิด...

บุหรี่ไทยยี่ห้อกรองทิพย์ของไทย ถูกปรุจรสชาติให้มีความกลมกล่อมเป็นที่ นิยมแก่เพื่อนบ้านชาวต่างชาติ แถบเอเชียเหนือ แต่เนื่องจากเป็นตลาดใหม่ โรงงานยาสูบ ไม่มีประสบการณ์ในการทำตลาด ณ ประเทศนั้น จึงได้ใช้ตัวแทนจำหน่ายท้องถิ่นเป็น ตัวแทนนำเข้าและกระจายสินค้าเพื่อขายเป็นเวลาหลายสิบปี มาทราบในภายหลังว่าตัวแทน จำหน่ายรายนี้ได้นำเครื่องหมายการค้า “กรองทิพย์” ไปจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไว้ ในนามของตนเอง และไม่ยอมให้โรงงานยาสูบนำสินค้ากรองทิพย์จากเมืองไทยเข้าไปจำหน่าย หลังจากทนไม่ได้เป็นตัวแทนจำหน่ายแล้ว โรงงานยาสูบต้องแต่งตั้งทนายความท้องถิ่นเพื่อ ฟ้องร้องบังคับคดีคิดว่าคงแล้วเสร็จ เมื่อคำนวณเงินค่าทนายที่เสียไปและโอกาสทางธุรกิจ หลายปีที่เสียไป กว่าที่จะสร้างความเชื่อมั่นในแบรนด์สินค้าได้เป็นค่าใช้จ่ายที่มากกว่าการวาง แผนจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศนั้นตั้งแต่ต้นเสียอีก

ไปละเมิดเขา.....

โรงงานยาสูบต้องอาศัยกลยุทธ์ในการสร้างความแตกต่างอย่างต่อเนื่อง ครั้งหนึ่งเมื่อได้

ประจําชาติบุหรืไทยให้มีรชาติได้ระดับสากลแล้ว และมีแผนงานสร้างแบรนด์ใหม่เพื่อนำไปจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า พร้อมแผนงานที่จะผลักดันแบรนด์ไปสู่ตลาดโลกเลยทีเดียว
แบรนด์ที่คิดใหม่ ชื่อ “MARBLE” อ่านว่า มาร์-เบิล แปลว่า หิน ใช้กับสินค้าบุหรื ปรากฏว่าเมื่อมีการออกแบบพร้อมจะนำไปใช้กับบรรจุภัณฑ์ ทั้งชื่อเสียงเรียกขานของเครื่องหมายลักษณะของอักษรโรมันที่ใช้ ตำแหน่งการจัดวาง สีสีน เส้นลายที่ปรากฏอยู่บนซองบุหรื มีความคล้ายคลึงกับยี่ห้อบุหรืดังของอเมริกันยี่ห้อหนึ่ง มียอดขายเป็นอันดับต้นๆ ของโลก
ตัวสะกดเริ่มด้วย ตัว “เอ็ม” ในภาษาโรมัน เจ้าของบุหรืดังกล่าวจึงคัดค้าค้าขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า “MARBLE” เสีย ผู้บริหารของโรงงานยาสูบไทยพิจารณาแล้ว เห็นว่าไม่คุ้มค้าแก่การโต้แย้งสิทธิในกระบวนการรับจดทะเบียน จึงเพิกถอนค้าขอจดทะเบียนเสีย
อย่างนี้เรียกว่า มีเจตนาดีในการที่จะมีเครื่องหมายการค้าใหม่ๆ ที่เป็นสากล แต่อาจจะต้องทำการค้นคว้าหาข้อมูลเครื่องหมายการค้าเหมือนคล้ายกันเสียก่อนที่จะยื่นค้าขอจดทะเบียนใน คราวหน้า โดยสามารถขอตรวจค้นข้อมูลได้ที่กรมทรัพย์สินทางปัญญา

การไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท

แม้ว่าการเรียกร้องสิทธิทางศาลยุติธรรม อาจจะเป็นการตัดสินใจที่ชัดเจนที่พิพาทกันอย่างเด็ดขาด แต่การดำเนินการเช่นว่านี้ จะต้องใช้เวลานานและเป็นการใช้ทรัพยากรของรัฐและเอกชนอย่างมากมาย เมื่อกรมทรัพย์สินทางปัญญามีมาตรการการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ซึ่งเป็นทางออกแบบสมานฉันท์

เพื่อการระงับหรือลดปัญหาข้อโต้แย้งระหว่างคู่พิพาท จึงเป็นทางเลือกที่ดีอีกทางหนึ่งของผู้ที่เกิดปัญหาข้อพิพาทควรจะใช้มาตรการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนี้ให้บรรลุผลอย่างรวดเร็วและประหยัดค่าใช้จ่าย

การประนอมข้อพิพาทด้านทรัพย์สินทางปัญญา เป็นกระบวนการในลักษณะของการไกล่เกลี่ยด้วยผู้ประนอมข้อพิพาท ซึ่งคนกลางที่คู่พิพาทจะได้เสนอมาเอง หรือร้องขอให้อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญาเป็นผู้แต่งตั้งเอาจากผู้เชี่ยวชาญ ในทรัพย์สินทางปัญญาสาขาที่เป็นข้อพิพาทอยู่นั้น จึงเป็นเรื่องของความสมัครใจของทั้งสองฝ่ายที่จะเข้ามาสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาท ซึ่งอาจจะมีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า โดยระบุข้อความไว้ในสัญญาเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาที่ทั้งสองฝ่ายได้ทำกันไว้ให้ใช้ “ข้อบังคับของกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการประนอมข้อพิพาทด้านทรัพย์สินทางปัญญา” มาบังคับใช้เพื่อการประนอมข้อพิพาท

เมื่อผู้ประนอมข้อพิพาทรับฟังข้อพิพาทจากคู่กรณี ประกอบกับพยานหลักฐานที่อาจจะนำเข้ามาประกอบแล้ว ผู้ประนอมข้อพิพาทก็จะดำเนินการไกล่เกลี่ยโดยยึดหลักแห่งความเป็นกลาง ความเป็นอิสระ และความยุติธรรม โดยพิจารณาถึงสิทธิและหน้าที่ของคู่พิพาท ประเพณีทางการค้าและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งถ้าการประนอมข้อพิพาทเป็นผลก็จะเกิดสัญญาประนีประนอมยอมความที่คู่กรณีต่างได้ประโยชน์ แต่ถ้าผู้ประนอมข้อพิพาทหรือคู่กรณีเห็นว่าการประนอมข้อพิพาทไม่เป็นผลก็จะมีการทำเป็นหนังสือเพื่อให้กระบวนการพิจารณาประนอมข้อพิพาทสิ้นสุดลง ในการนี้บรรดาความเห็นข้อเสนอแนะหรือคำรับของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง หรือความเห็นข้อเสนอแนะของผู้ประนอมข้อพิพาท ตลอดจนข้อเท็จ

จริงว่าคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งพร้อมที่จะรับข้อเสนอประนอมข้อพิพาท จะไม่ถูกนำขึ้นกล่าวอ้าง
ในกระบวนการพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการ และศาลยุติธรรม

ในการดำเนินการดังกล่าว จะมีการเรียกเงินประกันค่าใช้จ่ายจากคู่กรณีไว้ล่วงหน้า
และจะมีการคำนวณจัดทำบัญชีค่าใช้จ่าย และคืนเงินประกันส่วนที่เหลือแก่คู่กรณี (ถ้ามี)

อนุญาตตุลาการด้านทรัพย์สินทางปัญญา

เป็นอีกกลไกหนึ่ง ซึ่งคู่พิพาทอาจกำหนดล่วงหน้าไว้ในสัญญาหลักของตน ให้นำข้อพิพาทหรือข้อขัดแย้ง หรือข้อเรียกร้องใดๆ ที่เกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา ในสัญญาให้ทำการวินิจฉัยชี้ขาดโดยอนุญาตตุลาการตาม “ข้อบังคับกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยอนุญาตตุลาการด้านทรัพย์สินทางปัญญา”

ในการดำเนินการกระบวนการพิจารณาอนุญาตตุลาการ อาจมีการแต่งตั้งผู้แทนหรือผู้ช่วยเหลือ

ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาได้ โดยยื่นเป็นหนังสือต่ออธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระบวนการพิจารณาจะคล้ายกับวิธีพิจารณาในศาล แต่จะไม่ยุ่งยากซับซ้อน เช่น คู่กรณีต้องยื่นเสนอข้อพิพาทต่อเจ้าหน้าที่ และเจ้าหน้าที่ก็จะส่งหนังสือแจ้งแก่คู่กรณีอีกฝ่าย ณ ภูมิภาคต่างๆ กับการส่งคำฟ้องและสำเนาคำฟ้อง และคู่กรณีที่ได้รับข้อพิพาทก็จะยื่นคำคัดค้านกลับมาภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือ

จากนั้น จะมีการแต่งตั้งอนุญาตตุลาการผู้ชี้ขาดปัญหาข้อพิพาทหนึ่งคนหรือมากกว่านั้นก็ได้ ซึ่งจะเป็นผู้ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนไว้ตามคำแนะนำและเห็นชอบของคณะกรรมการ อนุญาตตุลาการ หรือเป็นบุคคลที่คู่กรณีแต่งตั้งขึ้นก็ได้ แต่ถ้าบุคคลนั้นเคยเป็นผู้ประνομข้อพิพาทในข้อพิพาทของคู่กรณีเดียวกันบุคคลนั้นจะถูกห้ามมิให้เป็นอนุญาตตุลาการ แต่อย่างไรก็ดีสามารถนำข้อบังคับการประνομข้อพิพาทมาใช้บังคับกับการประνομข้อพิพาท โดยอนุญาตตุลาการที่ได้รับการแต่งตั้งนี้ได้ อนุญาตตุลาการอาจถูกคัดค้านเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยในความเป็นอิสระและความเป็นกลางของอนุญาตตุลาการ

วิธีการพิจารณา ก็จะมีการสืบพยานโดยอนุญาตตุลาการเป็นผู้ซักถามและบันทึกคำพยานโดยย่อ หรือจะให้เจ้าหน้าที่ช่วยบันทึกก็ได้ การสืบพยานภายใต้กระบวนการนี้ต่างจากในชั้นศาล คือ จะต้องกระทำโดยกระบวนการลับ อนุญาตตุลาการจะกำหนดให้มีผู้

เชี่ยวชาญ เพื่อทำรายงานเสนอความเห็นแก่อนุญาโตตุลาการได้ คู่กรณีต้องให้ความร่วมมือแก่ผู้เชี่ยวชาญในการนำเสนอข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องประกอบการทำความเข้าใจ เมื่อได้รับรายงานประกอบความเห็นคู่กรณีอาจร้องขอซักถามผู้เชี่ยวชาญได้ เมื่อไม่มีพยานอื่นอีกอนุญาโตตุลาการก็จะสั่งปิดการพิจารณาและทำคำชี้ขาดให้เสร็จภายใน ๙๐ วัน นับตั้งแต่วันที่แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการคนสุดท้าย

เห็นได้ว่า กระบวนการว่าด้วยอนุญาโตตุลาการด้านทรัพย์สินทางปัญญาจะเป็นไปอย่างรวดเร็วมาก และคำชี้ขาดเช่นว่านี้ จะถูกรวมไว้ในสำนวน ณ กรมทรัพย์สินทางปัญญา แต่ไม่ถูกเปิดเผยต่อสาธารณชนถ้าคู่กรณีไม่ยินยอม และจะถูกจัดส่งแก่คู่กรณีเพื่อให้มีผลผูกพันคู่กรณี นับตั้งแต่วันที่สำเนาคำชี้ขาดไปถึงคู่กรณีฝ่ายนั้น

เช่นเดียวกับกระบวนการประนอมข้อพิพาทด้านทรัพย์สินทางปัญญา จะมีการคิดค่าใช้จ่ายค่าป่วยการ และการวางเงินประกันจากคู่กรณีตามอัตราที่คณะกรรมการอนุญาโตตุลาการกำหนด

การแจ้งความร้องทุกข์และฟ้องคดีในศาล

เมื่อมีเหตุจะต้องดำเนินคดี ผู้เสียหายควรต้องพิจารณาว่าควรจะฟ้องเป็นคดีอาญาหรือคดีแพ่ง แม้ว่าในคดีละเมิดลิขสิทธิ์จะเป็นคดีความผิดอาญาที่ยอมความได้ เพราะประสงค์จะให้คู่ความเจรจาประนีประนอมยอมความกันได้เมื่อได้รับการเยียวยาอย่างเหมาะสม แต่ก็ไม่ใช่ที่นิยมมากนัก เพราะส่วนใหญ่ผู้ละเมิดสามารถหาตัวแทนที่เป็นเยาวชนไม่เคยกระทำความผิดมาสารภาพผิดในคดีเมื่อผู้เสียหายไม่สามารถพิสูจน์ได้เป็นอย่างอื่น ศาลจึงจำเป็นต้องกำหนดโทษสถานเบา หลายๆ คดีเป็นการรอลงอาญาไว้ในระยะเวลาหนึ่ง ทำให้คนกระทำความผิดที่แท้จริงไม่ได้รับโทษที่เหมาะสม

อย่างไรก็ดี ไม่ว่าจะมีความผิดคดีแพ่งหรือคดีอาญา ผู้เสียหายสามารถฟ้องเป็นคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาได้ต่อศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง หรือศาลจังหวัดทั่วประเทศที่มีเหตุละเมิดเกิดขึ้น หรือที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่

ในคดีอาญา เนื่องจากคดีละเมิดลิขสิทธิ์เป็นคดีที่ยอมความได้ จึงต้องไปแจ้งความร้องทุกข์ ต่อตำรวจภายใน 3 เดือน นับตั้งแต่วันที่รู้เรื่องการกระทำผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งก็จะมีกรสอบสวนและส่งความเห็นส่งฟ้องไปให้อัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีต่อไป ส่วนคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาอื่นๆ ซึ่งเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ผู้เสียหายไม่ต้องรีบดำเนินการภายใน 3 เดือน นับตั้งแต่วันที่รู้เรื่องการกระทำผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด เพียงแค่ไปกล่าวโทษผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดต่อพนักงานสอบสวน เพื่อทำความเห็นส่งฟ้องไปยังพนักงานอัยการตามลำดับ

ซึ่งคดีอาญา ฐานละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ผู้เสียหายอาจขอเข้าไปเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการได้ แต่บางครั้งผู้เสียหายอยากฟ้องร้องบังคับคดีเอง โดยไม่กล่าวโทษผู้กระทำความผิดต่อตำรวจก็สามารถทำได้ กรณีที่ผู้เสียหายยื่นฟ้องศาล จะมีคำสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องเพื่อให้ได้ความว่าคดีมีมูลความผิดเกิดขึ้นจริง เพราะไม่มีการสอบสวนคดีเบื้องต้นโดยตำรวจ/

อัยการมาก่อนนั่นเอง เมื่อมีการพิจารณาแล้วเห็นว่าน่าจะมีการทำละเมิดก็จะรับคำฟ้อง และเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาลต่อไป

ในคดีแพ่ง ต้องพิจารณาอายุความในการฟ้องร้องบังคับคดีของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา แต่ละประเภท กรณีการละเมิดลิขสิทธิ์ต้องยื่นฟ้องต่อศาลภายในกำหนด 3 ปี นับตั้งแต่วันที่รู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวผู้กระทำผิด แต่ต้องไม่เกิน 10 ปี นับตั้งแต่วันที่เกิดเหตุละเมิดนั้น ส่วนคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาอื่นๆ ไม่ได้กำหนดอายุความในคดีแพ่งไว้ ให้ใช้อายุความทั่วไปกำหนด 10 ปี นับแต่วันที่มีการละเมิด

การฟ้องคดีแพ่งให้เสนอต่อศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง หรือถ้าเป็นคดีในต่างจังหวัดก็สามารถเสนอต่อศาลจังหวัดเพื่อให้ศาลจังหวัดดำเนินการและส่งเรื่องเข้ามาทำคำพิพากษาที่ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางต่อไป

ในคดีละเมิดลิขสิทธิ์ทั้งทางอาญาและทางแพ่ง มีลักษณะพิเศษกว่าคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาอื่นๆ กล่าวคือ เจ้าของสิทธิก่อนข้างจะได้เปรียบในเรื่องของวิธีการพิสูจน์สิทธิของตน เพราะกฎหมายให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่างานที่ได้มีการฟ้องร้องนั้นเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ของเจ้าของ ซึ่งผลก็ภาระให้แก่จำเลยในการที่จะต้องนำพยานหลักฐานมาหักล้างว่าผู้ฟ้องไม่ใช่เจ้าของหรือเป็นผู้ไม่มีสิทธิ

สำหรับการเยียวยาความเสียหายในคดีแพ่งให้แก่เจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา ถ้าเจ้าของสามารถพิสูจน์ที่มาของค่าเสียหายเหล่านั้นได้อย่างชัดเจน ศาลก็จะกำหนดค่าเสียหายให้ตามนั้น และอาจมีคำสั่งระงับการกระทำที่ถือว่าเป็นการละเมิด เช่น หยุดการผลิต ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ละเมิด คำสั่งนี้อาจมีได้ก่อนมีคำพิพากษาเสียอีก ถ้าเจ้าของได้ร้องขอมาระหว่างกระบวนการพิจารณาคดี ส่วนของคดีอาญา นอกจากศาลอาจจะมีคำสั่งในเบื้องต้นเพื่อให้หยุดการผลิต ยึดหรืออายัดทรัพย์สินเช่นเดียวกับคดีแพ่งแล้ว เมื่อมีคำตัดสินจะมีการกำหนดโทษทางอาญา คือ โทษจำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับเฉพาะในคดี

ละเมิดลิขสิทธิ์ ศาลจะสั่งให้ของกลางที่ได้ยึดไว้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้เสียหายและแบ่งค่า
ปรับครึ่งหนึ่งตามคำพิพากษาแก่ผู้เสียหายอีกด้วย

การดำเนินคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา สามารถฟ้องร่วมกันเป็นคดีแพ่ง
เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาเป็นคดีเดียวกันก็ได้ สามารถประหยัดเวลาและลดความ
ยุ่งยากในการดำเนินคดีไปได้อีกมาก

ข้อควรคำนึงในการมอบหมายให้ผู้อื่นดำเนินการแทน

เมื่อมีเหตุที่จะต้องเข้าสู่กระบวนการปกป้องและบังคับใช้สิทธิ ทั้งผู้เสียหายและผู้ละเมิด อาจ ต้องมอบหมายให้ตัวแทนทำหน้าที่ดำเนินการแทน ไม่ว่าจะเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับมอบอำนาจในการดำเนินคดีหรือทนายความ โดยทั่วไปจะมีการลงนามในหนังสือมอบอำนาจหรือใบแต่งตั้งทนายความให้ไปดำเนินการหลายๆ อย่าง ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการทำให้เสียสิทธิในคดี กล่าวคือ จะมีข้อกำหนดที่สำคัญ ส่วนหนึ่งตามนี้

“มอบหมายให้ดำเนินกระบวนการใดๆ ไปในทางจำหน่ายสิทธิของข้าพเจ้าได้ด้วย เช่น การยอมรับตามที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเรียกร้อง การถอนฟ้อง การประนีประนอมยอมความ การสละสิทธิหรือใช้สิทธิในการอุทธรณ์ หรือฎีกาหรือขอให้พิจารณาคดีใหม่... ข้าพเจ้ายอมรับผิดชอบตามที่... ผู้รับมอบอำนาจ... จะได้ดำเนินการไปแทนข้าพเจ้า”

จะเห็นได้ว่าเป็นข้อกำหนดที่มีความเสี่ยง เพราะหากผู้รับมอบหมายใช้สิทธิไปโดยประมาท เลินเล่อหรือใช้สิทธิไปโดยไม่สุจริต เท่ากับเป็นการระงับสิทธิหลายๆ ประการของคู่กรณี หากผู้ประกอบการ เห็นว่าการมอบอำนาจให้ดำเนินการใดๆ มีข้อกำหนดในลักษณะนี้ อาจร้องขอให้ขีดฆ่าส่วนที่ท่านไม่ต้องการออกแล้วลงนามกำกับเสีย และหากมีความจำเป็นที่จะต้องให้มีการดำเนินการในส่วนที่ขีดฆ่าออกไป ก็อาจขอให้ผู้ได้รับมอบหมายชี้แจงหลักการและเหตุผล พร้อมจัดทำสัญญาฉบับใหม่เพื่อให้ลงนามเป็นกรณีๆ ไป

